

MUNI
ARTS

Informační chudoba a informační gramotnost, sociální aspekty, vliv rodiny

Michal Černý

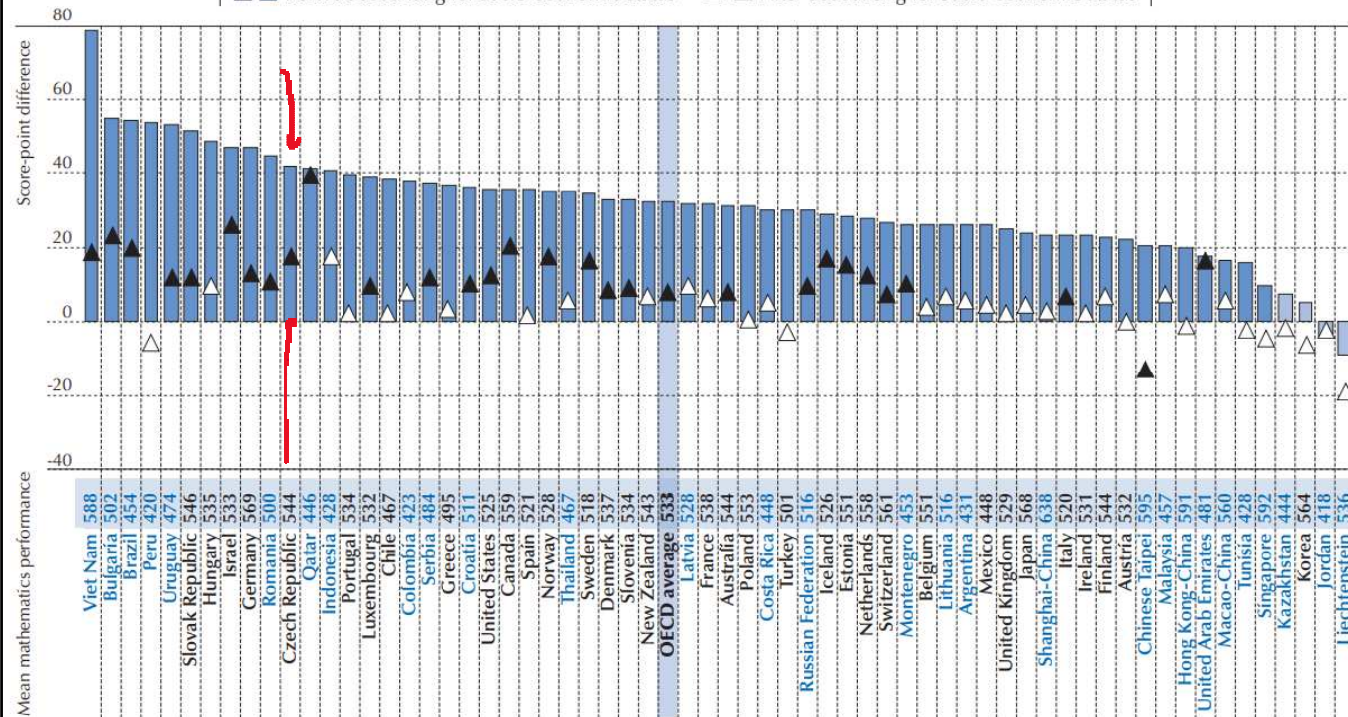
Rodiče a škola (PISA 2012)

Figure III.6.6

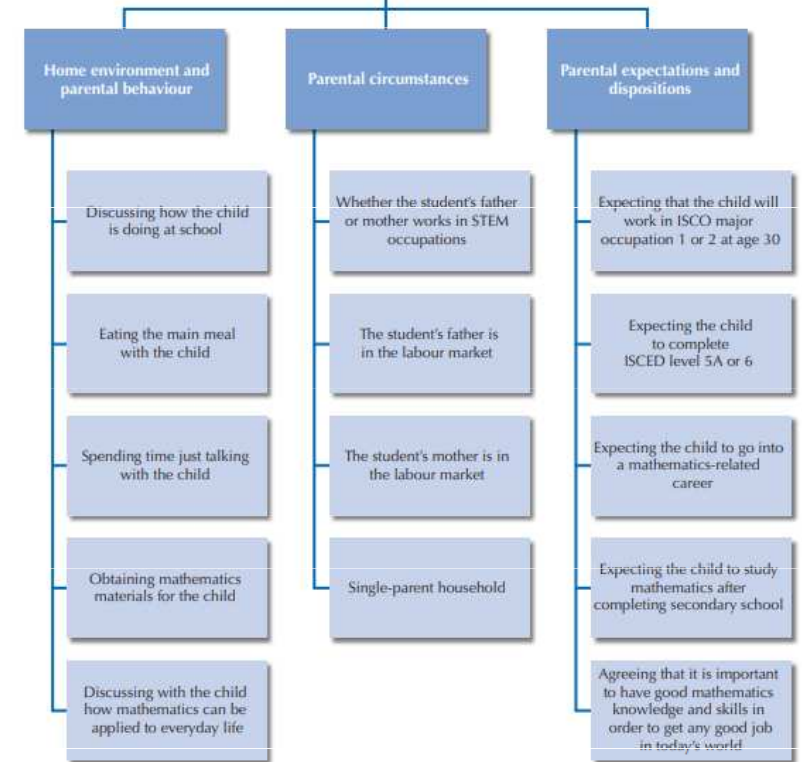
Students' mathematics performance and parents' work in STEM occupations

Change in mathematics performance that is associated with having a father or a mother who works in a STEM occupation

■ Before accounting for socio-economic status △ ▲ After accounting for socio-economic status

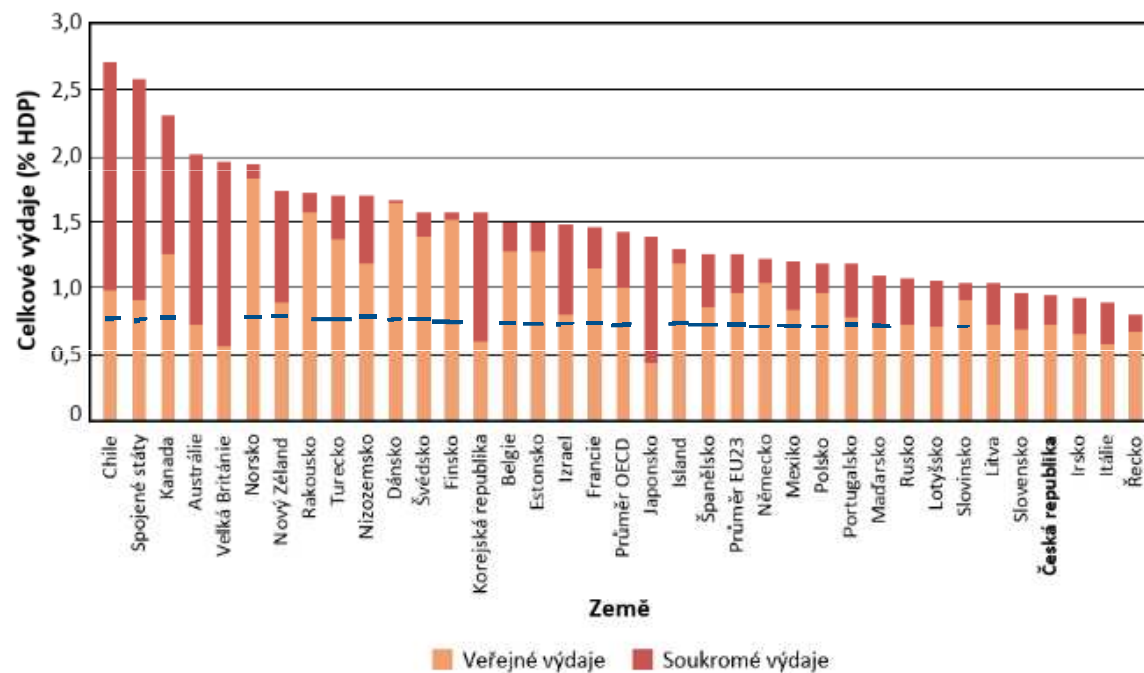
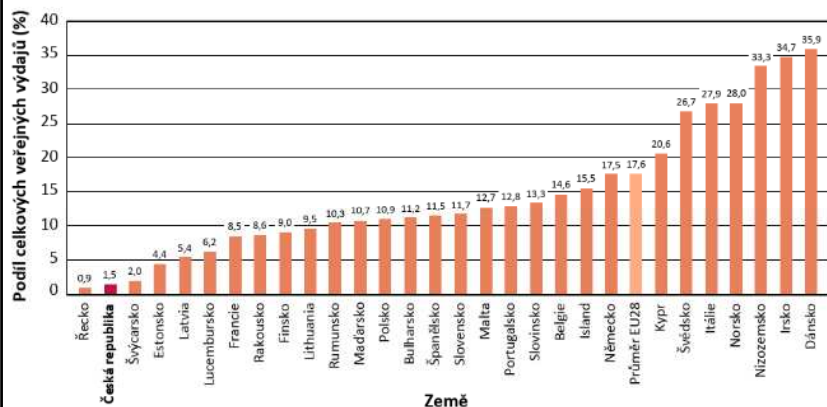

The role of families

Terciální vzdělávání

Graf I.3: Veřejná finanční podpora vysokoškolských studentů
(v % celkových veřejných výdajů na terciární školství v roce 2018)

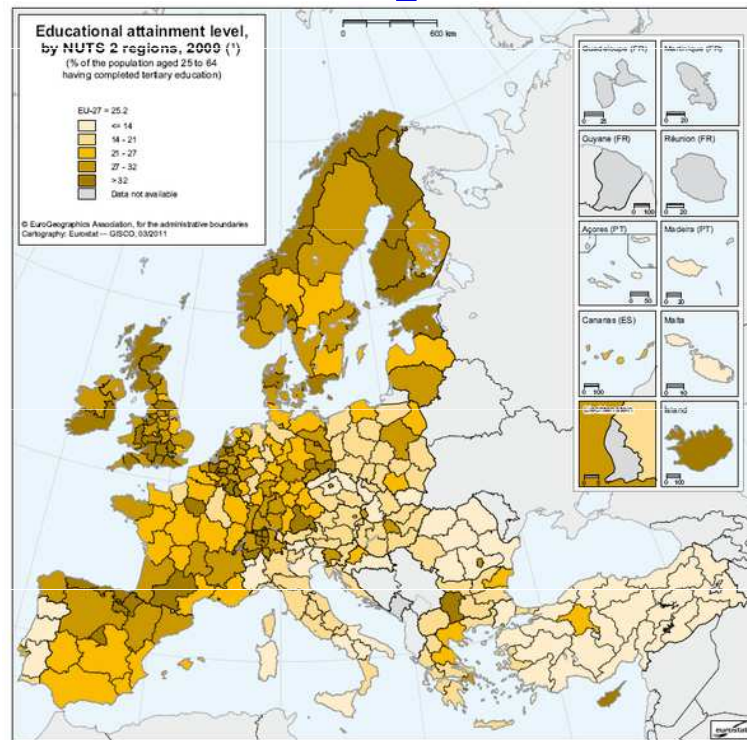

Před patnácti lety v detailní zprávě k tomuto tématu mise OECD (2006)³ v ČR mimo jiné uvedla:

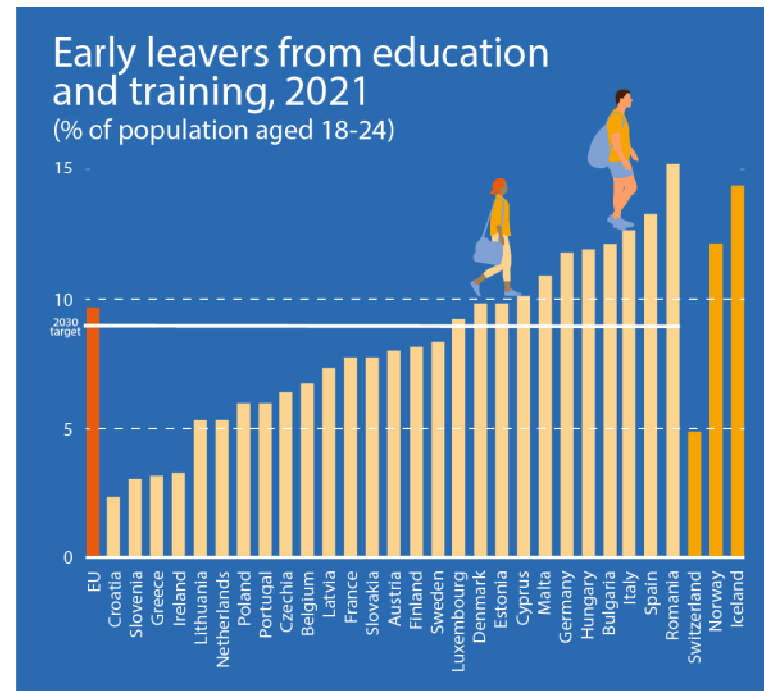
„145. Navzdory tomu, že zvyšování rovnosti je velkou prioritou Dlouhodobého plánu na roky 2006–2010, zdá se, že finanční prostředky věnované na zvyšování rovnosti v českém vysokém školství jsou nízké. Relativně malá část veřejných prostředků je věnována na granty a stipendia; podle mezinárodních standardů je velmi nízká.“

„156. Bylo by nicméně žádoucí, aby Česká republika posoudila možnost zavedení programů půjček, které umožní pokrýt náklady na studium studentům a jejich rodinám, kteří nemají nárok na odpuštění příspěvků, ale potřebují finanční pomoc s hrazením finančních potřeb souvisejících s vyššími příspěvky na náklady na studium. Nárok na tyto půjčky na výdaje by měli mít jak studenti na soukromých, tak i na veřejných terciárních vzdělávacích institucích.“

Podíl osob s VŠ (25-64 let) x podíl osob nedokončující vzdělání

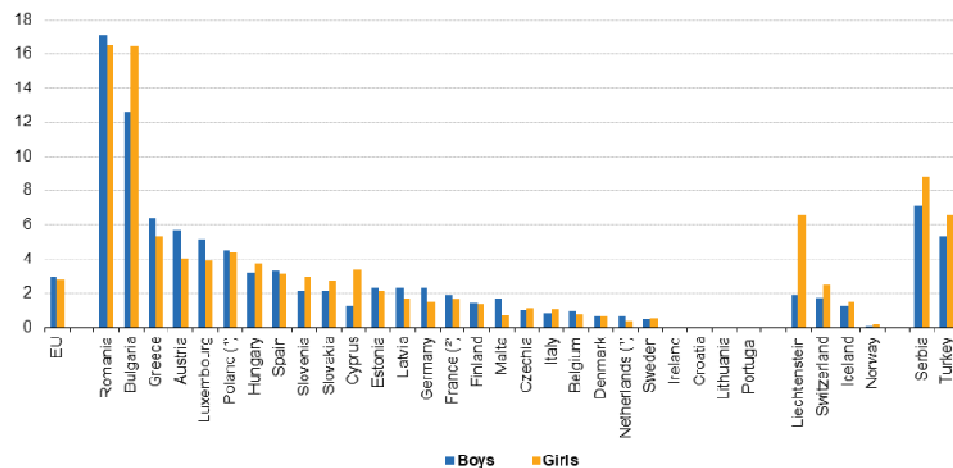

(*) Corsica (FR83), data not reliable due to small sample size; Luxembourg, Malta and Sweden, provisional data.

ec.europa.eu/eurostat

Out-of-school rate of 15-year-olds, 2020
(%)

Note: ranked on the share for both sexes.

(*) Estimates

(†) Provisional

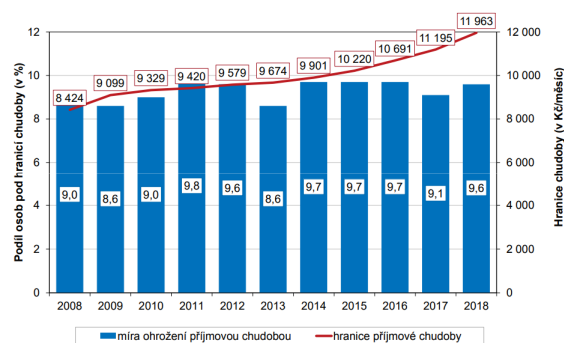
Source: Eurostat (online data code: educ_uae_enra27)

eurostat

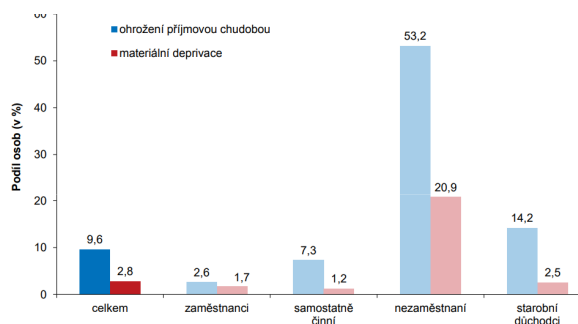
- „Ve všeobecném vzdělávání v Česku je nyní zhruba 30 procent středoškoláků, ostatní navštěvují střední odborné školy a střední odborná učiliště. V průměru je přitom ve členských státech Evropské unie v poslední době ke všeobecnému studiu přijímáno 51,3 středoškoláků.“
- [ČTK](#) a [Eurostat](#).

Chudoba a ČSÚ 2019

Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou

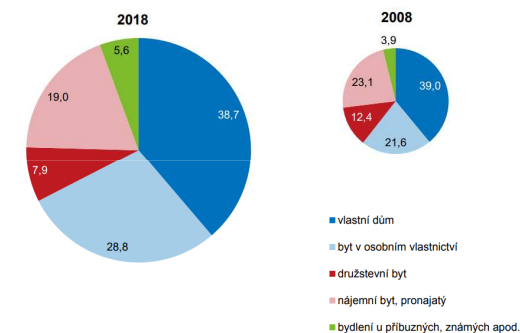

Podíl osob pod hranicí příjmové chudoby v letech 2008-2018 téměř stagnoval.

Být starobním důchodcem nebylo úplně ideální... ale nejhorší je být nezaměstnaný.

Domácnosti podle právní formy bydlení

Množství lidí žijících ve vlastním bydlení je v ČR... Východoevropské :) a v rámci EU vysoké.

**MUNI
ARTS**

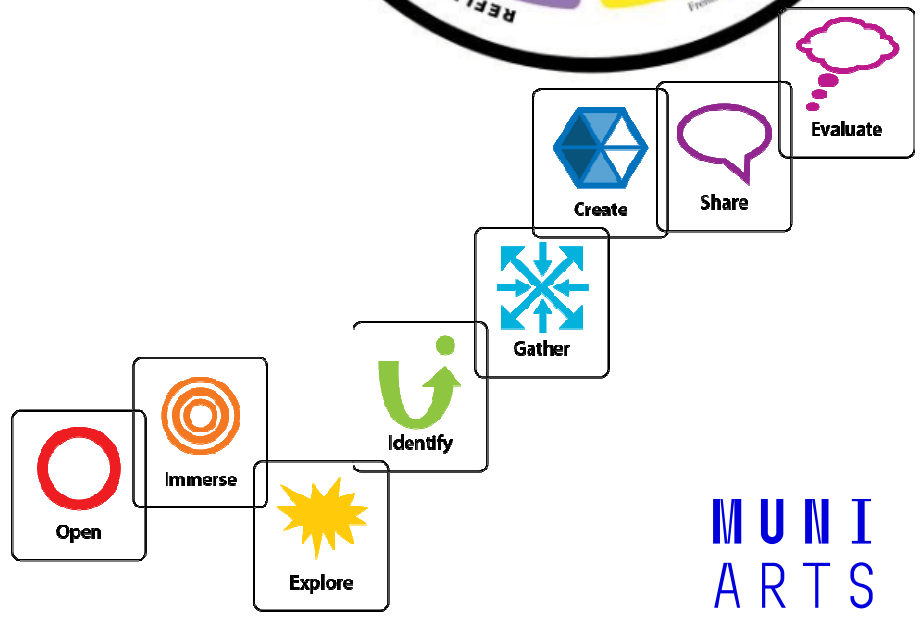
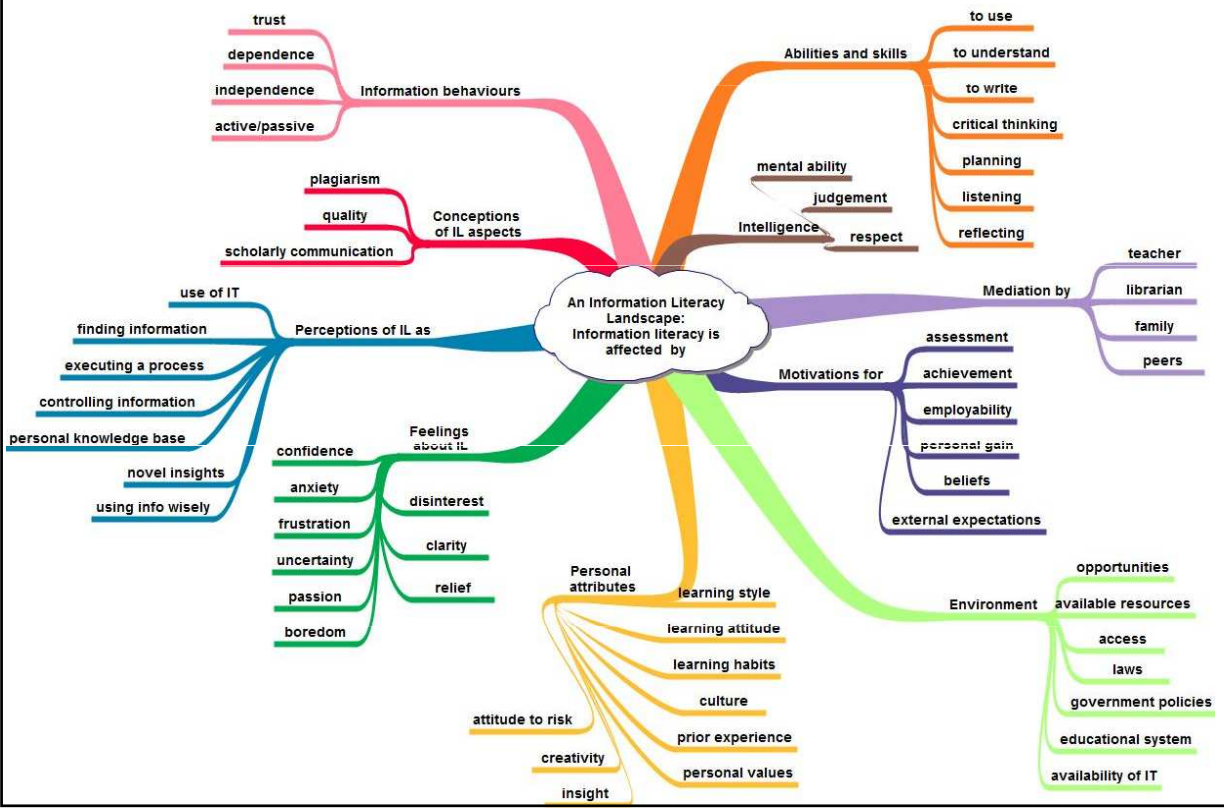
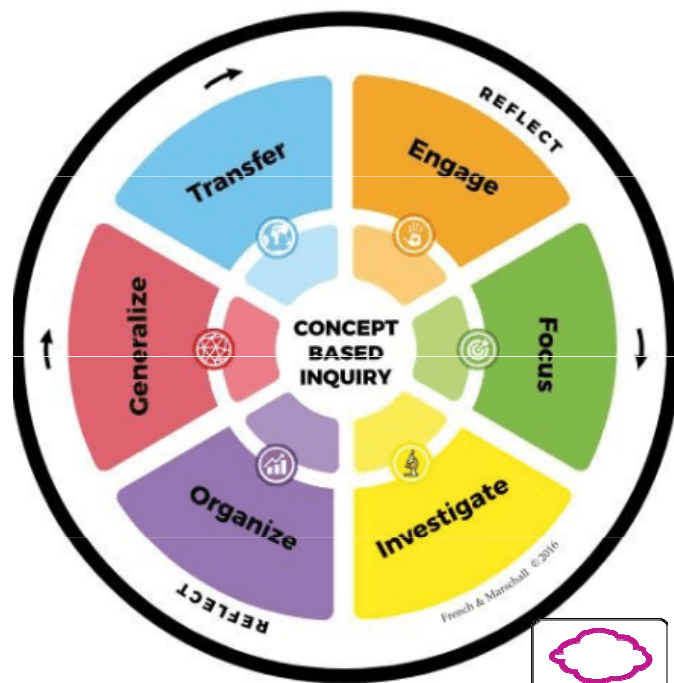
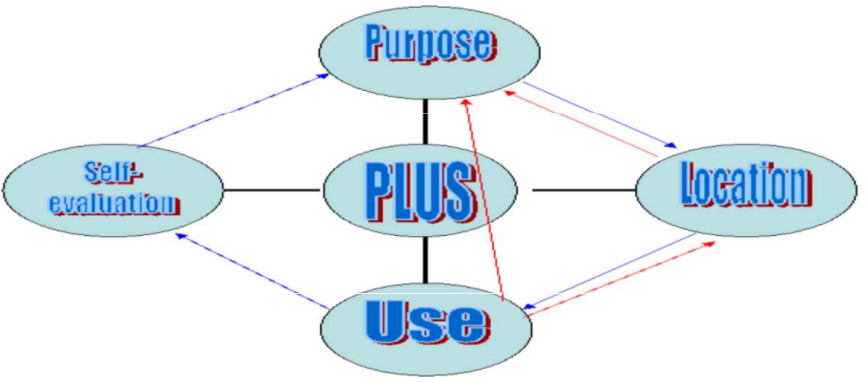
Informační gramotnost

(Narvaez Rojas et al., 2021)

- *Definuje systém systémů [...], které se připojují k internetu za účelem zmírnění místních i globálních sociálních problémů (jako je např. snížení emisí uhlíku). Tento nový koncept společnosti si klade za cíl zaměřit se na člověka, aby vyvážil nasazení technologií velkých dat, internetu, věcí a umělé inteligence s řešením hlavních problémů společnosti, jako jsou konkurenceschopnost, produktivita, propojení či blahobyt. To vše na základě dosažení maximalizace lidského využití probíhající technologické transformace.*

Název modelu	Stručný popis	Struktura	Východiska	Hodnoty	Zaměření
The Big Six Skills	Model klade důraz na osvojení si jednotlivých dovedností příslušných konkrétní fázi práce s informacemi.	Cyklický šestiprvkový model	Procesualita	Dosažení výsledku	K-12 školy
The Seven Faces of Information Literacy	Model popisuje sedm různých uchopení IL podle toho, s jakou vrstvou znalostí pracují.	Soubor sedmi trojičných modelů	Atomické pojetí	Diference přístupů k IL	Akademické prostředí
Model PLUS	Model pracuje se čtyřmi aspekty IL, které se soustředí na dovednostní rovinu.	Čtyři interagující prvky, řešení	Individualita	Schopnost studenta tvořit vlastní modely	K-12 školy
Information Literacy Landscape	Model pracuje s představou IL jako krajiny, kterou jedinec autonomně prochází, s níž se seznamuje a ve které se učí.	Myšlenková mapa s jednotlivými oblastmi	Systémové paradigma	Jedinečnost studenta	Výčet konkrétních znalostí, dovedností, aktérů
Model tří kategorií	Model popisuje vztah mezi učením a IL, respektive jejich proměny v závislosti na ponoření se do určité problematiky.	Triáda	Procesualita	Dosažení výsledku	Akademické prostředí
Guided Inquiry Design®	Model popisuje vztah IL k procesu objevování a význam IL ve vědeckém či širěji objevitelském bádání.	Soubor překrývajících se fází	Procesualita	Objevitelské myšlení	K-12 školy
Concept-Based Inquiry	Model popisuje vztah IL a konceptualizace pojmů. Ukazuje, že práce s informacemi souvisí se schopností nakládat s pojmy, strukturovat je a tvořit jejich nové abstraktní vzájemné vazby.	Cyklický šestiprvkový model	Konceptualizace pojmů	Schopnost abstrakce	K-12 školy

Název modelu	Autor	Rok	Druh
The Big Six Skills	Michael B. Eisenberg a Robert E. Berkowitz	konec 80. let	Procesuální model
The Seven Faces of Information Literacy	Christine Bruce	1997	Konceptuální model
Model PLUS	James Herring	2004	Procesuální model
Information Literacy Landscape	Moira Bent	2008	Konceptuální model
Model tří kategorií	Marie Luptonová	2008	Konceptuální model
Guided Inquiry Design®	Carol Kuhlthau	2012	Procesuální model
Concept-Based Inquiry	Carla Marschall a Rachel French	2018	Procesuální model

MUNI
ARTS

Big6

Fáze	Komponenty fáze
Definice úkolu	Definujte informační problém Identifikujte potřebné informace
Strategie vyhledávání informací	Určete všechny možné zdroje Vyberte nejlepší zdroje
Umístění a přístup	Vyhledání zdrojů (duševně a fyzicky) Najděte informace ve zdrojích
Použití informací	Zapojit (např. číst, slyšet, prohlížet, dotýkat se) Extrahujte relevantní informace
Syntéza	Uspořádejte z více zdrojů Prezentujte informace
Hodnocení	Posuďte produkt (účinnost) Posuďte proces (efektivitu)

Aktuální přístupy a témata

- Lloyd (2010) ve svém článku nabízí filosofickou konceptualizaci informační gramotnosti. Opírá se o ontologickou perspektivu Schatzkiho (2002), když se snaží najít určitou perspektivu chápání informační gramotnosti jako praktiky v sociálně konstruovaném, propojeném světě, ve kterém ale stále hraje velký význam dimenze lokálnosti.
- Koltay (2011) se soustředí na otázku prolínání a diferencí mezi informační, mediální a digitální gramotností. Nabízí pohled jak na jejich společné průsečíky v podobě kritické reflexe mediálního sdělení, tak také na jejich podobná východiska i metody práce.
- Binkley a kol. (2012) ve vztahu k informační gramotnosti hovoří jako o součástí dovedností pro 21. století, tedy jako o jedné z desíti potřebných kompetencí. Informační gramotnost je pro ně nástrojem pro práci, stejně jako samostatně chápaná ICT gramotnost.

Aktuální přístupy a témata II

- Prado a Marzal (2013) upozorňuje, že informační gramotnost není chápána jen ve vztahu k mediální gramotnosti, jak předpokládal Koltay (2011), ale její součástí se stává také gramotnost datová. Studie toto téma současně situuje do prostředí knihoven, což je již relativně méně obvyklý přístup.
- Kong (2014) usiluje o spojení informační gramotnosti a kritického myšlení v kontextu digitálního vzdělávání.
- Rieh a kol. (2016), kteří uvažují o tom, že mezi vyhledáváním informací a učením je přímý vztah, že samo učení je procesem specifického vyhledávání informací a kompetencí, které jsou kolem něj postaveny.
- Jacobson a Mackey (2016) reagují na diskuse ohledně vztahu různých gramotností tím, že přicházejí ve své knize s konceptem reflexe informační gramotnosti jako součástí metagramotnosti – jinými slovy, pro život v informační společnosti je potřeba široká škála kompetencí a intelektuálních instrumentů a informační gramotnost je nesporně jedním z nich. Kniha jednoznačně směřuje do edukačního prostředí a snaží se zdůraznit, že právě tento metagramotnostní obrat představuje adekvátní východisko funkční výuky v této oblasti.

Aktuální přístupy a témata II

- Jones-Jang a kol. (2019) upozorňují, že nárůst fake news a desinformací obnovil zájem o různé nové druhy gramotností. Z poněkud abstraktní roviny kompetencí pro 21. století se staly nezbytným předpokladem pro schopnost rozlišit pravdu od lži, což má zásadní etické a sociální dopady.
- Mackey a Jacobson (2019) se snaží ukázat, že všechny „nové gramotnosti“ směřují ke schopnosti kriticky reflektovat svět, ve kterém žijeme a mají smysl jen tehdy, pokud budou chápány jako integrálně propojené nástroje. Současně se snaží ukázat, že tento přístup není jen teoretickým zkoumáním, ale má jednoznačnou možnost implementace do procesu edukace. Metakompetenční rámec se tak stává nástrojem pro přežití v post faktické době, jak zdůrazňují autoři.